

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Slavomíra Nováka a soudců JUDr. Hany Pipkové a JUDr. Marcely Rouskové v právní věci žalobce: **O. C.**, zastoupen JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem v Praze 5, Symfonická 1496/9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad štolou 936/3, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 14. 7. 2015, č. j. MV-167846-8/VS-2014,

T a k t o:

- I. Rozhodnutí ministra vnitra ze dne 14. 7. 2015, č. j. MV-167846-8/VS-2014, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8.228 Kč k rukám zástupce žalobce JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta, do třiceti dnů od právní moci rozsudku.**

O d ů v o d n ě n í

Žalobce se včas podanou žalobou dne 27. 7. 2015 domáhal u Městského soudu v Praze zrušení rozhodnutí ministra vnitra ze dne 14. 7. 2015, č. j. MV-167846-8/VS-2014, kterým byl zamítnut jeho rozklad proti usnesení Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 25. 3. 2015, č. j. OSZ-74027/M-Mš--2015, kterým bylo zastaveno řízení o vydání nového rozhodnutí ve věci poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., o poskytnutí jednorázového příspěvku ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem, ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb.

Ministerstvo vnitra, odbor sociálního zabezpečení, řízení o žádosti žadatele ze dne 3. 3. 2015 o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., podané právním zástupcem, zastavilo s tím, že účastník řízení včas nevyužil možnost podat do 31. 12.

2013 žádost o jednorázový příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., a nebyly tedy shledány důvody k provedení nového řízení vydáním nového rozhodnutí.

Ministr vnitra poté dospěl k závěru, že postup Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, je věcně správný, a že žadatel nesplňuje podmínky pro přiznání jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. Žadatel zmeškal lhůtu podle § 2 odst. 2 citovaného nařízení vlády a zmeškání této prekluzivní lhůty nelze bohužel prominout. Žalovaný odkázal v odůvodnění na komentář k správnímu řádu.¹

Žalobce se svým podáním domáhal zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu nezákonnosti a namítal, že podle ustálené judikatury bylo rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 9. 11. 2011, č. j. OSZ-74027-1/V-Že-2011, vadné ((viz rozsudky Městského soudu v Praze ve sp. zn. 10 Ad 23/2011, 3 Ad 3/2012, 11 Ad 1/2012, 5 Ad 22/2012). Žalovaný tedy měl své pochybení napravit vydáním nového rozhodnutí, jímž by žalobci vyhověl.

Žalobce nesouhlasil s tvrzením žalovaného, že podle původní verze nařízení vlády č. 135/2009 Sb. nárok nelze přiznat, neboť musí postupovat podle aktuální verze tohoto nařízení a uznat pouze žádost podanou do 31. 12. 2013.

Žalobce namítal, že by mu měl být nárok přiznán, když mu podle původního znění nařízení vlády č. 135/2009 Sb. náležel.

Žalobce namítal, že se žalovaný opíral o soukromý komentář ke správnímu řádu a nikoliv o právní předpis. Žalobce se dovolával konkrétní judikatury Ústavního soudu, mj. i nálezu Ústavního soudu I. ÚS 819/15, podle něhož nároky jednotlivců, kteří v době nesvobody odmítli z důvodu náboženského či obdobného přesvědčení nastoupit vojenskou službu, a byli proto v době nesvobody nespravedlivě odsouzeni a uvězněni, které byly vzneseny před vydáním stanoviska pléna sp. zn. Pl.ÚS-st. 39/14 ze dne 25. 11. 2014 (297/2014 Sb.), je třeba brát stejně vážně jako ty, které byly před vydáním stanoviska i rozhodnuty, a to i z hlediska výše odškodnění. Je proto namístě těm jednotlivcům, kteří své nároky uplatnili před vydáním citovaného stanoviska, přiznat i přiměřené zadostiučinění v penězích, a to ve výši odpovídající tomu, kdyby se na jejich nespravedlivé věznění v době nesvobody skutečně vztahoval článek 5 odst. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ani zákonodárce, a tím méně pak soudy, totiž jistě nemohou odškodnit všechna příkoří, která vznikla v době nesvobody. Ovšem tam, kde již soudní rozhodnutí, byť byla založena na nesprávném výkladu vnitrostátního práva či mezinárodní úmluvy, založila legitimní očekávání poškozených, že právě jim učiněné křivdy se stát rozhodl odškodnit; nemohou soudy tato legitimní očekávání zklamat ve vztahu k poškozeným, kteří své uplatnili nároky dříve, než Ústavní soud uznal chybnost svého dosavadního výkladu.

Žalovaný správní orgán ve svém vyjádření ze dne 22. 9. 2015 uvedl, že žalobce proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 9. 11. 2011, č. j. OSZ-74027-1/V-Že-2011, nepodal rozklad a tak rozhodnutí nabylo právní moci dne 7. 12. 2011. Dne 27. 11. 2014 podal právní zástupce žalobce mimořádný opravný prostředek proti tomuto

¹ Vedral, J.: Správní právo, Komentář, II. vydání 2012, str. 893

rozhodnutí. Rozkladová komise sdělila, že došlo k uplynutí prekluzivních lhůt uvedených v § 96 odst. 1 správního řádu pro zahájení přezkumného řízení, a tak bylo řízení zastaveno.

Následně žalobou napadeným rozhodnutím ministra vnitra ze dne 14. 7. 2015, č. j. MV-167846-8/VS-2014, byl rozklad proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 25. 3. 2015, č. j. OSZ-74027-5/M-Mš-2015, zamítnut s tím, že ministr vnitra se ztotožnil s právním názorem vysloveným v napadeném rozhodnutí, tedy, že opakovaná žádost žalobce o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ze dne 3. 3. 2015 byla podána opožděně.

Žalovaný ve svém vyjádření dále odkazoval na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2014, č. j. 10 Ad 26/2013 – 23, potvrzený rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 12. února 2015, č. j. 9 As 110/2014 – 26.

Žalobce ve své replice ze dne 29. 9. 2015 uvedl, že srovnání jeho situace odkazem na rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 10 Ad 26/2013 – 23 a následný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 110/2014 – 26 ve věci pana H., tak, jak učinil žalovaný, je nepřipadné. Pan H. se totiž původně domáhal náhrady za dovolenou podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. v původním znění, podobně jako žalobce neúspěšně, přičemž nepodal proti tomuto rozhodnutí rozklad. Poté pan H. požádal o náhradu na základě novely nařízení vlády č. 51/2013 Sb., ale také v tomto řízení nebyl úspěšný, protože v pomocném technickém praporu, (dále jen „PTP“), sloužil dobu kratší než 12 měsíců, takže nemohl doložit potvrzení ani podle zákona č. 357/2005 Sb., ani podle nařízení vlády č. 102/2002 Sb., a to na rozdíl od žalobce, který sloužil u PTP od 31. 10. 1953 do 31. 12. 1954, tedy déle než 12 měsíců.

Městský soud v Praze ve věci rozhodl bez jednání, neboť žalobce s takovýmto postupem výslovně souhlasil ve své replice ze dne 29. 9. 2015, a žalovaný se k výzvě soudu podle § 51 odst. 1 soudního řádu správního nevyjádřil.

Městský soud v Praze posoudil věc takto:

Městský soud v Praze posoudil napadené rozhodnutí podle § 75 soudního řádu správního, a to v mezích žalobcem uplatněných žalobních bodů, jakož i řízení, které mu předcházelo, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Podle § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění platném do 5. 3. 2013, státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, a dále státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody v době od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 podle jiných právních předpisů, mají nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou, na kterou by jim vznikl nárok, pokud by byli v řádném pracovním poměru.

Podle § 2 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění platném do 5. 3. 2013, o nároku na výplatu příspěvku rozhoduje Ministerstvo vnitra na základě písemné žádosti osoby

uvedené v § 1 odst. 1, která k žádosti připojí doklady osvědčující její nárok. Žádost lze podat nejpozději do 31. prosince 2011, jinak nárok na výplatu příspěvku zaniká.

Podle § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění platném od 6. 3. 2013, státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění podle § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, a dále státní občané České republiky, kterým byl přiznán nárok na odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody v době od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 podle jiných právních předpisů, mají nárok na poskytnutí jednorázového příspěvku jako náhrady mzdy za dovolenou, na kterou by jim vznikl nárok, pokud by byli v řádném pracovním poměru.

Podle § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění platném od 6. 3. 2013, nárok na poskytnutí příspěvku mají rovněž státní občané České republiky, kteří byli zařazeni do silničních praporů ženijního vojska, pomocných technických praporů a vojenských báňských oddílů (dále jen „vojenský tábor nucených prací“), uvedení v § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění zákona č. 267/1992 Sb. a zákona č. 78/1998 Sb., pokud jim byl za zařazení ve vojenském táboře nucených prací přiznán zvláštní příspěvek k důchodu²⁾ nebo nárok na odškodnění podle jiného právního předpisu vydaného k provedení § 8 odst. 1 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, ve znění zákona č. 220/2011 Sb.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. dubna 2015, č. j. 2 As 27/2015 – 26:

I. Nárok na příspěvek oprávněné osoby podle § 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. zaniká smrtí oprávněné osoby.

II. Vdovy po příslušnících PTP, kteří zemřeli před vydáním nařízení vlády č. 51/2013 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 135/2009 Sb., a kteří žádost o příspěvek nepodali, nemohou podat novou žádost o příspěvek, neboť nárok na příspěvek zanikl smrtí oprávněné osoby.

III. Vdovy po těch oprávněných osobách, jejichž žádosti byly v minulosti zamítnuty, v případě opětovné žádosti neuplatňují nový nárok. Mají právo domáhat se pouze toho, co mělo být přiznáno jejich manželům, jejichž nárok byl řádně uplatněn dříve, než zanikl smrtí oprávněné osoby (k § 3 nařízení vlády č. 135/2009 Sb.).

Podle § 2 odst. 1, 2 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění platném od 6. 3. 2013, o nároku na výplatu příspěvku rozhoduje Ministerstvo vnitra na základě písemné žádosti osoby uvedené v § 1 odst. 1, která k žádosti připojí doklady osvědčující její nárok. Žádost lze podat nejpozději do 31. prosince 2011, jinak nárok na výplatu příspěvku zaniká (odst. 1) O nároku na výplatu příspěvku rozhoduje Ministerstvo vnitra na základě písemné žádosti osoby uvedené v § 1 odst. 2, která k žádosti připojí doklady osvědčující její nárok. Žádost lze podat nejpozději do 31. prosince 2013, jinak nárok na výplatu příspěvku zaniká (odst. 2).

Podle rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. června 2013, čj. 11 Ad 1/2012-59, nařízení vlády č. 135/2009 Sb. lze vykládat tak, že i v případech osob, zařazených do vojenských táborů nucených prací, resp. PTP, z důvodu politické perzekuce a nucených vykonávat práci, k níž byly tyto útvary přiděleny, je naplněn pojem „nezákonné zbavení osobní svobody“, neboť nešlo o výkon základní vojenské služby podle zákona č. 92/1949 Sb., branného zákona.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. července 2014, č. j. 6 As 123/2014 – 15, řízení o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je osvobozeno od soudního poplatku podle § 11 odst. 2 písm. k) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, neboť účelem daného nařízení vlády je náhrada (některých aspektů) škody způsobené protiprávním povoláním do PTP, které bylo zrušeno zákonem o mimosoudních rehabilitacích.

Ze správního spisu soud ověřil, že žalobce podal dne 10. 10. 2011 žádost o poskytnutí jednorázového příspěvku podle § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 135/2009 Sb. a přiložil k ní potvrzení vojenské správy pro žadatele o mimosoudní rehabilitaci ze dne 5. 3. 1992 s dodatkem ze dne 10. 6. 1996, podle kterých sloužil pan C. zařazen u PTP v době od 31. 10. 1953 do 31. 12. 1954, a oznámení České správy sociálního zabezpečení o zvýšení zvláštního příspěvku k důchodu, který byl přiznán na základě zákona č. 357/2005 Sb. Žádost o poskytnutí jednorázového příspěvku podle § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb. žalobce nepodal.

Podle § 96 odst. 1 správního řádu usnesení o zahájení přezkumného řízení lze vydat nejdéle do 2 měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán o důvodu zahájení přezkumného řízení dozvěděl, nejpozději však do 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci.

Rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 9. 11. 2011, č. j. OSZ-74027-1/V-Že-2011, z důvodu nepodání rozkladu nabylo právní moci dne 7. 12. 2011. Dne 27. 11. 2014 sice podal právní zástupce žalobce mimořádný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí, nicméně s ohledem na uplynutí prekluzivních lhůt uvedených v § 96 odst. 1 správního řádu pro zahájení přezkumného řízení bylo řízení zastaveno. Tento právní závěr žalovaného by bylo lze podle názoru Městského soudu v Praze zásadně považovat za právně relevantní, když v přezkumném řízení přezkoumávají správní orgány pravomocná rozhodnutí z moci úřední, přičemž účastník může "dát podnět k provedení přezkumného řízení", přičemž podnět podaný v této souvislosti účastníkem správního řízení není považován za návrh na zahájení řízení. Nicméně v inkriminované věci se jedná o případ hodný zvláštního zřetele, jak koneckonců vyplývá i z citovaného nálezu Ústavního soudu I. ÚS 819/15, podle něhož nároky jednotlivců, kteří v době nesvobody odmítli z důvodu náboženského či obdobného přesvědčení nastoupit vojenskou službu, a byli proto v době nesvobody nespravedlivě odsouzeni a uvězněni, které byly vzneseny před vydáním stanoviska pléna sp. zn. Pl.ÚS-st. 39/14 ze dne 25. 11. 2014 (297/2014 Sb.), je třeba brát stejně vážně jako ty, které byly před vydáním stanoviska i rozhodnuty, a to i z hlediska výše odškodnění.

Podle § 94 odst. 1 správního řádu v přezkumném řízení správní orgány z moci úřední přezkoumávají pravomocná rozhodnutí v případě, kdy lze důvodně pochybovat o tom, že rozhodnutí je v souladu s právními předpisy. Přezkumné řízení lze zahájit, i pokud je rozhodnutí předběžně vykonatelné podle § 74 a dosud nenabylo právní moci; pokud bylo po zahájení takového přezkumného řízení podáno odvolání, postupuje se podle ustanovení hlavy VIII této části. Účastník může dát podnět k provedení přezkumného řízení; tento podnět není návrhem na zahájení řízení; jestliže správní orgán neshledá důvody k zahájení přezkumného řízení, sdělí tuto skutečnost s uvedením důvodů do 30 dnů podateli.

Z vyjádření žalovaného vyplývá, že rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 9. 11. 2011, č. j. OSZ-74027-1/V-Že-2011, z důvodu nepodání rozkladu nabylo právní moci dne 7. 12. 2011 a od tohoto dne započala běžet jednoroční lhůta pro zahájení přezkumného řízení z moci úřední podle § 94 odst. 1 správního řádu. V přezkumném řízení podle citovaného ustanovení správní orgány z moci úřední přezkoumávají pravomocná rozhodnutí v případě, kdy lze důvodně pochybovat o tom, že rozhodnutí je v souladu s právními předpisy. V inkriminované věci podle názoru soudu byla splněna tato podmínka, že lze důvodně pochybovat o tom, že pravomocné rozhodnutí správního orgánu bylo učiněno v souladu s právními předpisy.

Z obsahu spisového materiálu totiž vyplývá, že žalobce dne 10. 10. 2011 požádal o poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., které bylo vydáno s odkazem na ustanovení § 8 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. Podle § 1 odst. 1 písm. d) tohoto zákona používal komunistický režim k persekuci občanů všech mocenských nástrojů, a to zejména mj. je povolával k výkonu vojenské služby v pomocných technických praporech a technických praporech na neomezenou dobu. Je tedy zřejmé, že zákon, k jehož provedení bylo nařízení vlády vydáno, staví výkon vojenské služby v pomocných technických praporech a technických praporech zcela na roveň, nečiní mezi nimi žádný rozdíl.

Právní úprava nápravy křivd způsobených komunistickým režimem stran vymezení nároků různých skupin postižených osob není vzájemně provázaná, vykazuje absenci systémových vazeb v zákonech a podzákonných předpisech a terminologickou nepřesnost (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 4/2006-32, č. j. 4 Ads 10/2006-75), kterou lze vysledovat i ze shora uvedených ustanovení pokud jde o užití termínu „nezákonné/či neoprávněné omezení osobní svobody“, resp. „nezákonné zbavení osobní svobody“ nebo „neoprávněné zbavení osobní svobody“; z ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 357/ 2005 Sb., věta třetí plyne, že „nezákonným zbavením osobní svobody“ se rozumí výkon trestu či vazby (rehabilitace dle § 5 odst. 1 písm. c) bod 1., ale i druhý způsob vymezený v bodě 2. následně, tj. zařazení ve vojenském táboře nucených prací. V této souvislosti je třeba poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. srpna 2007 č. j. 4 Ads 23/2007-37, ve kterém Nejvyšší správní soud konstatoval, že je možno připustit, že výkon vojenské služby u technických praporů byl obdobný režimu ve vojenském táboře nucených prací.

Tento právní názor Nejvyššího správního soudu musel být tedy žalovanému znám již v době rozhodování o žádosti žalobce ze dne 10. 10. 2011. Z předmětu právní úpravy nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je zřejmé, že je jedním z právních předpisů, které lze charakterizovat jako předpisy rehabilitační, když smyslem a cílem rehabilitací je nutno rozumět i náhradu způsobené morální či materiální újmy vzniklé v souvislosti s perzekucemi, mezi něž je nutno zařadit i povolávání tzv. politicky nespolehlivých osob k výkonu vojenské služby v PTP.

Při aplikaci nařízení vlády č. 135/2009 Sb. je tedy nutno vycházet z právních názorů, které opakovaně vyjádřil Ústavní soud v nálezu I. ÚS 2366/07, podle něhož v případě aplikace rehabilitačních předpisů platí, že teleologický přístup k výkladu práva musí převážet nad čistě dogmaticky gramatickým výkladem tak, aby byl v maximální míře naplněn účel rehabilitačních a na ně navazujících předpisů, jímž je zmírnění křivd spáchaných předchozím režimem. Použití analogie nemělo „jakékoliv pohnutky“, nýbrž směřovalo k nalezení materiální spravedlnosti, což je v podmínkách materiálního právního státu základní funkcí

justice, na rozdíl od formalistní „subsumpční“ aplikace právních norem. Naopak projevem právního formalismu ba až cynismu - zejména v kontextu snahy o odčinění křivd páchaných předchozím režimem - je to, pokud je jednotlivce sice fakticky uznán za politického vězně, avšak vzápětí je mu toto postavení odňato, neboť nesplňuje podmínky legislativní zkratky „politický vězeň“ podle příslušného zákona.

Podstatou uplatňování veřejné moci v demokratickém právním státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR) je princip dobré víry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci a ochrana dobré víry v nabytá práva konstituovaná akty veřejné moci, ať už v individuálním případě plynou přímo z normativního právního aktu nebo z aktu aplikace práva. V inkriminované věci nelze přehlédnout ani skutečnost, že žalovanému v době rozhodování o žádosti žalobce ze dne 10. 10. 2011 musel být citovaný nálezk Ústavního soudu znám, a přesto nepřijal jeho právní závěry. Za této situace je potom nutno spatřovat žalobou napadené rozhodnutí v rozporu se zákonem a contra bonos mores.

Městský soud v Praze v intencích závěrů nálezů Ústavního soudu I. ÚS 2366/07, včetně dalších rozhodnutí, jichž se žalobce dovolává (I. ÚS 712/05, II. ÚS 187/2000 atd.) proto vychází z toho, že v případě aplikace rehabilitačních předpisů platí, že teleologický přístup k výkladu práva musí převážet nad čistě dogmaticky gramatickým výkladem, aby byl v maximální míře naplněn rehabilitační účel předpisů a je třeba pak tyto předpisy interpretovat extenzivně ve prospěch postižených osob. V inkriminované věci tak nemůže obstát tvrzení žalovaného, že žalobce neměl na poskytnutí jednorázového příspěvku podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. před přijetím nařízení vlády č. 51/2013 Sb. nárok.

Podle Ústavy Československé republiky, zákona č. 150/1948 Sb. sice byla práce ve prospěch celku a účast na obraně státu obecnou povinností, jak preambule, tak i podrobná ustanovení Ústavy však garantovala rovnost občanů a osobní svobodu, kterou bylo možno omezit jen na základě zákona (§ 1, § 2). Podle § 34 Obrana státu a jeho lidově demokratického zřízení byla vrcholnou povinností každého občana, služba v lidově demokratické armádě Československé republiky pro každého občana nejvyšší ctí. Každý občan byl povinen účastnit se branné výchovy, konat vojenskou službu a uposlechnout výzvy k obraně státu. Na obranu státu a k její přípravě bylo lze od každého požadovat součinnost a věcné prostředky a ukládat mu omezení i věcná plnění. Podrobnosti (i ve vztahu k úřadům) stanoví zákon. Podle § 38 rovněž jen zákon stanoví, jakým omezením podléhají práva a svobody občanů za války nebo tehdy, dojde-li k událostem ohrožujícím zvýšenou měrou samostatnost, celistvost a jednotu státu, ústavu, republikánskou státní formu a lidově demokratické zřízení anebo veřejný klid a pořádek. Podle branného zákona č. 92/1949 Sb. (§ 1) bylo úkolem československé branné moci bránit svobodu a nezávislost tohoto státu, brannou moc tvořilo vojsko (osoby vojenské, jimiž se rozumí osoby odvedené a které mají služební povinnost) a veřejné ozbrojené sbory, které určí vláda, popř. též veřejné ochranné sbory podle § 46 až 50 tohoto zákona v době mimořádných opatření. Podrobnosti o právních poměrech příslušníků branné moci, způsobu vojenského výcviku a výkonu vojenské služby podle § 3 branného zákona měla upravit v mezích tohoto zákona, vláda, popř. v mezích vládních nařízení vydaných k jeho provedení ministerstvo národní obrany služebními předpisy (nenáleží-li prezidentovi).

Vznik a existence pomocných technických praporů, jako vojenských pracovních jednotek odporuje ust. § 3 odst. 2 branného zákona, jednak způsobem jejich zřízení a účelem, k němuž byly ustaveny, neboť branný zákon neumožňoval, aby vojenská základní služba

probíhala formou pracovního nasazení v hornictví nebo stavebnictví. Pomocné technické prapory ustavené Výnosem ministra národní obrany vznikly formou nepřipustnou a pro účely neslučitelné s branným zákonem stanovenými úkoly branné moci. Nešlo ani o výjimečně možné použití vojáků v činné službě, respektive osob podléhajících branné povinnosti dle § 5 branného zákona, v případě mimořádných opatření za branné pohotovosti státu ve smyslu ust. § 45 a násl. branného zákona. Skutečnost, že zřízení pomocných technických praporů, resp. vojenských pracovních jednotek bylo provedeno v rozporu s platnými předpisy, vyplývá jak z nálezů Ústavního soudu, tak i rozsudků Nejvyššího správního soudu. Nezákonný byl účel jejich zřízení, neboť jak vyplývá ze Směrnice pro utvoření a činnost útvarových výběrových komisí, č. j. 83 432 Dův.-X.odb.1950, (dále jen „Směrnice“), kterou schválil tehdejší ministr národní obrany JUDr. Alexej Čepička v roce 1950, ukládá tato směrnice k 1. 10. 1950 velitelům všech útvarů úřadu a velitelství zřídit výběrové komise u svého útvaru pro mužstvo nástupního ročníku 1950, přičemž hlavním úkolem těchto výběrových komisí bylo rozřídění příslušníků mužstva útvaru tohoto nástupního ročníku na základě kritéria o jejich politické spolehlivosti a třídního původu, a politicky nespolehlivé vojáky - výslovně označované jako osoby závadné (včetně příslušníků již případně sloužících v 2. roce základní služby) navrhnout do pomocných technických praporů. Osoby politicky nespolehlivé podle uvedené Směrnice byly mimo jiné i osoby dodané do táborů nucených prací (tzn. civilní tábory nucených prací zřízené na základě zákona č. 247/1948 Sb.), osoby odsouzené jako odpůrci režimu a dále mimo jiné například i osoby, které byly po únoru 1948 z politických důvodů vyloučeny ze studia na školách, osoby, které byly po únoru 1948 tzv. „vyakčnĚny“ akčními výbory z veřejných funkcí, ale i osoby, které byly majiteli továren nebo podniků či vlastnily pozemky v určitém rozsahu („venkovské boháče“ apod.). Zřízení pomocných technických praporů tak bylo v rozporu i s tehdejší platným ústavním pořádkem a právním řádem, pravým účelem jejich vzniku byla politická perzekuce vůči skupině obyvatelstva, která byla realizována tím, že občané, které stíhala branná povinnost ve smyslu branného zákona, a nastoupili základní vojenskou službou a měli vykonávat tuto službu ve smyslu branného zákona, tuto vojenskou službu – výcvik k obraně vlastni fakticky nevykonávali, ale byli donuceni vykonávat jiné práce, a to i po delší dobu než byla doba základní vojenská služba, popř. v rámci tzv. výjimečných cvičení. Podle Tajného rozkazu ministra národní bezpečnosti z 10. května 1952, který navazoval na rozkaz náměstka ministra národní bezpečnosti ze dne 2. 10. 1952, bylo prováděno nadto i vyhledávání politicky nespolehlivých osob a jejich povolávání na výjimečná cvičení dále pokračovalo i vůči těm, kteří nekonali vojenskou základní službu. Dle Směrnice z 15. 4. 1952 zn. II/2-60 taj. 1952 vše za účelem odstranění z civilního života nespolehlivých osob („z řad bývalé buržoazie a jejich přísluhovačů“) a získání pracovní síly atp. Podle Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek (VPJ) ze srpna 1952 byly pomocné technické prapory (lehké a těžké) zřízeny, aby prací byly převychovány politicky nespolehlivé osoby, jejich práce se využívá ve prospěch vojenské správy popř. v civilním sektoru. Zařazovány do nich byly i mj. politicky nespolehlivé osoby povinné vojenskou základní službou/klasifikace E/, do typu VPJ- pomocných technických praporů těžkých pak byly včleňováni vojáci politicky nespolehliví (kromě instruktorů spolehlivých) a používání vesměs pro důlní práce, politicky nespolehliví konali výcvik pouze beze zbraně.

Způsob zřízení pomocných technických praporů v rozporu se zákonem a účel, za kterým byly zřízeny, vykazuje jednoznačně znaky politické perzekuce, zařazení občanů v nich a nucená práce v nich vykonávaná příslušníky těchto útvarů tak nemůže být, má-li být smyslem a účelem náprava křivd, pokládána za standardní výkon základní vojenské služby dle branného zákona, ale jako nezákonné zbavení osobní svobody (omezení zásadním způsobem), jemuž odpovídal i režim v těchto zařízeních.

Skutečnost, že vznik útvaru PTP neměl oporu v žádném z dobových právních předpisů a jejich řízení bylo v rozporu s Ústavou Československé republiky i branným zákonem č. 92/1949 Sb., stejně tak jako průběh této „služby“ vyplývá i dopisu ministra obrany Alexandra Vondry ze dne 23. 4. 2012 č. j. 328/2012-1140 adresovaného členům Svazu PTP, který odkazuje na již shora uvedené dokumenty s tím, že uvedený Statut neměl charakter ani služebního předpisu, jak to v tehdejší době předpokládal branný zákon. Stran aplikovaného ustanovení nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ministr uvedl toliko, že jeho výklad přísluší Ministerstvu vnitra, popř. v rámci správního soudnictví soudu.

Městský soud v Praze proto na základě uvedených skutečností musel dospět k závěru, že je přípustný výklad nařízení vlády č. 135/2009 Sb., že i u příslušníků vojenských táborů nucených prací, resp. PTP, kteří do nich byli zařazeni z důvodu politické perzekuce a nucení vykonávat práci, k níž byly tyto útvary přiděleny, je naplněn pojem „nezákonné zbavení osobní svobody“, neboť nešlo o výkon základní vojenské služby dle branného zákona. Je proto nesporné, že žalovaný pochybil, když rozhodoval o žádosti žalobce ze dne 10. 10. 2011, pochybil opakovaně, když s ohledem na citovanou judikaturu Ústavního soudu, jakož i Nejvyššího správního soudu, nezrušil rozhodnutí Ministerstva vnitra, odbor sociálního zabezpečení, ze dne 9. 11. 2011, č. j. OSZ-74027-1/V-Že-2011, v přezkumném řízení podle § 97 odst. 3 správního řádu, neboť uvedené rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právními předpisy. Konečně žalovaný pochybil i potřetí, když v žalobou napadeném rozhodnutí ze dne 14. 7. 2015, č. j. MV-167846-8/VS-2014, tvrdil, že žalobce nesplňuje podmínky pro přiznání jednorázového příspěvku podle platného a účinného znění nařízení vlády č. 135/2009 Sb.

Žalovaný se při svém rozhodování vůbec neřídil závěry nálezu Ústavního soudu I. ÚS 2366/07, a proto Městský soud v Praze znovu poukazuje na žalobcem namítaný náleze Ústavního soudu I. ÚS 819/15, nároky jednotlivců, kteří v době nesvobody odmítli z důvodu náboženského či obdobného přesvědčení nastoupit vojenskou službu, a byli proto v době nesvobody nespravedlivě odsouzeni a uvězněni, které byly vzneseny před vydáním stanoviska pléna sp. zn. Pl.ÚS-st. 39/14 ze dne 25. 11. 2014 (297/2014 Sb.), je třeba brát stejně vážně jako ty, které byly před vydáním stanoviska i rozhodnuty, a to i z hlediska výše odškodnění. Je proto namístě těm jednotlivcům, kteří své nároky uplatnili před vydáním citovaného stanoviska, přiznat i přiměřené zadostiučinění v penězích, a to ve výši odpovídající tomu, kdyby se na jejich nespravedlivé věznění v době nesvobody skutečně vztahoval článek 5 odst. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ani zákonodárce, a tím méně pak soudy, totiž jistě nemohou odškodnit všechna příkoří, která vznikla v době nesvobody. Ovšem tam, kde již soudní rozhodnutí, byť byla založena na nesprávném výkladu vnitrostátního práva či mezinárodní úmluvy, založila legitimní očekávání poškozených, že právě jim učiněné křivdy se stát rozhodl odškodnit; nemohou soudy tato legitimní očekávání zklamat ve vztahu k poškozeným, kteří své uplatnili nároky dříve, než Ústavní soud uznal chybnost svého dosavadního výkladu.

Městský soud v Praze ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, a proto žalobou napadené rozhodnutí zrušil pro nezákonnost a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1, odst. 4 soudního řádu správního). V dalším řízení je žalovaný vázán právním názorem, který byl v tomto rozsudku vysloven (§ 78 odst. 5 soudního řádu správního).

Výrok o nákladech v řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 soudního řádu správního, žalobce měl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení přísluší. Náklady řízení představují odměnu za zastoupení advokátem, a to dva úkony právní služby po 3.100 Kč (převzetí zastoupení, podání žaloby) a 2x režijní paušál po 300 Kč (§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. a), písm. d), § 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Protože zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se náhrada nákladů za zastoupení o částku 1.428 Kč, představující daň z přidané hodnoty ve výši 21%. Celkem náklady řízení představují částku 8.228 Kč.

P o u č e n í:

Proti tomuto usnesení lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 23. listopadu 2015

**JUDr. Slavomír Novák v.r.
předseda senátu**

**za správnost vyhotovení:
Simona Štěpinová**